

УДК 338

ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА ГРОШОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

О.М. Костюк-Пукаляк

ПП «Інтелект-Нова», Коломия, Україна

Костюк-Пукаляк О.М. Вплив факторів на грошові потоки підприємств в умовах євроінтеграційних процесів України.

У статті висвітлені проблемні питання з впливу факторів на грошові потоки підприємств України з врахуванням євроінтеграційних процесів. Досліджено значимість різних факторів, що впливають на грошові потоки підприємств, систематизовано особливості впливу даних факторів на формування різних видів грошових потоків. Визначені наслідки впливу євроінтеграційних процесів і показано їх вплив на результати формування грошових потоків на підприємствах України.

Ключові слова: грошові потоки, євроінтеграція, фактори впливу, макроекономічні фактори впливу

Костюк-Пукаляк О.М. Влияние факторов на денежные потоки предприятия в условиях евроинтеграционных процессов Украины.

В статье показаны проблемные вопросы влияния факторов на денежные потоки предприятий Украины с учетом евроинтеграционных процессов. Исследована значимость различных факторов, влияющих на денежные потоки предприятий, систематизированы особенности влияния данных факторов на формирование различных видов денежных потоков. Определены последствия влияния евроинтеграционных процессов и показано их влияние на результаты формирования денежных потоков на предприятиях Украины.

Ключевые слова: денежные потоки, евроинтеграция, факторы влияния, макроекономические факторы влияния

Kostiuk-Pukaliak O.M. Influence of factors on the cash flows of enterprises in light of the European integration processes in Ukraine.

The article highlights problematic issues with regards to the influence of factors on the cash flows of Ukrainian enterprises in light of the European integration processes. The significance of various factors influencing the enterprise's cash flows is explored and the peculiarities of these factors' influence on the formation of different types of cash flows are systematized. The consequences of the influence of the European integration processes are determined and their impact on the results of cash flows formation at Ukrainian enterprises is described.

Keywords: cash flows, European integration, factors of influence, macroeconomic factors of influence

На будь-які фінансово-економічні процеси, що відбуваються на підприємстві, включаючи грошові потоки, їх динаміку, структуру та стабільність, впливає чимала кількість факторів. Більшість економістів, у тому числі І. Бланк, [1] поділяють їх на фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Деякі економісти вважають, що окрім внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, на потік грошей впливають і макроекономічні фактори [2]. Сучасний стан макроекономічного середовища знаходиться в перехідній стадії, що підлягає масштабному впливу процесів євроінтеграції. Цей процес є досить тривалим і характеризується комплексним поєднанням різних передумов для його здійснення та наслідками, що мають як позитивний, так і негативний характер. Даний вплив є відчутним для будь-якого підприємства і для всієї економіки зокрема. Певні наслідки євроінтеграції мають значний вплив на формування та динаміку грошових потоків, деякі менший. Їх чітка ідентифікація дозволить підприємству краще адаптуватись до євроінтеграційних процесів і прийняти рішення щодо зменшення негативного впливу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання грошових потоків є достатньо досліджуваним в українській фінансовій літературі. Необхідно відзначити працю І. Бланка «Управління грошовими потоками» [1], яка показує теорію управління коштами в умовах корпоративного бізнесу, а також дає найбільш глибоку класифікацію чинників впливу на формування грошового потоку, з якою погоджуються і інші науковці, такі як Л. Лігоненко [3], Л. Коваленко [4]. Однак є дослідники, які дану класифікацію доповнили чи узагальнили, до таких слід віднести Т. Колмикову [2], М. Білика [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Проте сучасних досліджень формування грошових потоків в умовах останніх років, коли здійснюється активне реформування економіко-фінансового середовища практично не проводяться. Досліджуються можливі напрями впливу на розвиток економіки в цілому, однак

яким буде вплив валовий чи чистий грошовий потік не зазначається.

Метою статті є розроблення теоретичної основи впливу факторів євроінтеграції на зміну грошових потоків вітчизняних підприємств, їх динаміки та структури.

Виклад основного матеріалу дослідження

В цілому усі фактори впливу на грошові потоки підприємства мають зовнішнє або внутрішнє походження.

Фактори зовнішнього походження – це сукупність інституційних структур, національних умов та факторів, суб'єктів господарювання, що діють в оточенні певного суб'єкта господарської діяльності і мають прямий чи непрямий вплив на його діяльність. До факторів непрямого впливу можна віднести соціальні, правові, політичні, технологічні, економічні чинники. До факторів прямого впливу можна віднести постачальників, органи державної влади, споживачів та конкурентів.

Фактори внутрішнього походження – це організаційна побудова та внутрішні ситуаційні фактори підприємства. До складу внутрішнього середовища можна віднести фінанси та облікову систему, забезпеченість ресурсами, кадровий, виробничий фактор, маркетинг тощо.

Деякі економісти, зокрема Т.С. Колмикова, вважають, що окрім внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, на потік грошей впливають і макроекономічні фактори [2]. Слід зазначити, що деякі із факторів впливають більшою мірою, деякі меншою. Цей вплив відбувається по-різному в різні моменти часу, тому визначити, які фактори мають більший вплив чи менший для всіх підприємств в однакових умовах діяльності неможливо.

Однак слід зазначити, що існують фактори впливу на грошові потоки, які можуть мати найбільший вплив – не тільки його зменшення чи збільшення, але і повне його припинення чи стрімке зростання. Вплив цих факторів є вагомим, однак відбувається вкрай рідко і може не відноситись до всіх підприємств, а тільки до певних галузей чи господарських одиниць. Існують і чинники, що впливають незначною мірою, але постійно, протягом всієї діяльності підприємства. Саме тому слід класифікувати фактори впливу не тільки за джерелом їх походження, але і за значимістю, і за ймовірністю настання.

Зовнішні фактори впливу на формування грошових потоків – це сукупність природних, демографічних та економічних факторів, що мають власні тенденції формування та розвитку, а також мають вагомий прямий вплив на діяльність підприємств та їх грошові потоки. Підприємство не може прямо вплинути на зміну зовнішніх факторів, однак може пристосуватись до середовища та впроваджувати заходи щодо мінімізації залежності від їх змін. Наведемо нижче

фактори впливу на грошові потоки, що мають максимальний вплив на діяльність підприємства.

1. Нормативно-законодавче регулювання підприємницької діяльності. Діяльність будь-якого підприємства відбувається відповідно до чинного законодавства. Нормативно-правові акти містять в собі перелік сфер діяльності, які можна здійснювати на території України. Разом з цим, прийняття нормативних актів щодо заборони певних видів діяльності може мати руйнівний вплив на господарську діяльність. Стимулювання розвитку певних видів діяльності або каналів збуту може створити умови для появи нових ринків і відповідно росту додатного грошового потоку на підприємстві.

2. Політичне середовище. Від прийняття різних політичних рішень, що стосуються обмеження чи стимулювання виробництва та збуту, стимулювання експорту та імпорту, державну підтримку і т.д. залежить грошовий потік багатьох підприємств. Прийняття таких політичних рішень формує нове нормативно-законодавче забезпечення діяльності підприємств. Даний фактор може вплинути на стрімке зростання додатного грошового потоку або його зменшення і навіть ліквідацію.

3. Природні умови та економічні обставини. До цих факторів слід віднести форс-мажорні обставини: введення воєнного стану, руйнування активів підприємства, зниження місця збуту і т.д. Такі фактори впливають на зменшення додатного або різко збільшують від'ємний грошовий потік підприємства.

Вплив даних факторів може бути зменшеним у випадку, якщо підприємство вдаватиметься до диверсифікації, зміни напрямку діяльності, освоєння нових товарів та ринків.

Розглянемо фактори впливу на грошові потоки, що мають середній вплив на діяльність підприємства.

1. Можливість залучення безкоштовного цільового фінансування. Це привілеї державних організацій, однак бувають випадки, коли недержавне підприємство може потрапити під державну програму з замовлення деяких видів товарів чи послуг. Наявність такого чинника сприяє росту додатного та чистого грошових потоків.

2. Фондовий ринок. Даний ринок впливає, в першу чергу, на ті підприємства, що формують свій капітал за рахунок внесків акціонерів. Окрім того, даний ринок впливає на кошти, які на даний момент є вільними на підприємстві. Вплив також відчують акціонери, що отримують дивіденди з прибутку.

3. Товарні ринки. Зміна структури ринку і його гравців визначає основний компонент додатного грошового потоку – суми поступлень грошових коштів від реалізації товарів та послуг. Зростання ринку приводить до росту доходів від реалізації продукції. Падіння ринку призводить до спаду обсягу збуту. Бланк І.О. [1] називає цей стан

спазмом ліквідності підприємства, який визначається нехваткою грошових коштів при накопиченні на підприємстві значної кількості готової продукції та запасів.

4. Демографічний рівень. Рівень народжуваності, кількість економічно-активного населення, зайнятість жінок, співвідношення міського та сільського населення визначають характеристику споживачів товарів та послуг. Зміни даного чинника, за звичай, не проходять швидко, однак в довгостроковій перспективі планування грошового потоку необхідно проводити, враховуючи потенційні зміни демографічного стану.

5. Культурні особливості. Національні традиції, святкування свят впливають на зростання чи падіння попиту на певні товари і послуги, відповідно змінюється і додатний грошовий потік.

6. Інтенсивність науково-технічного розвитку. Даний вплив може визначатись і через впровадження можливості автоматизованого управління процесом виробництва, що зменшуватиме від'ємний грошовий потік підприємства.

7. Система оподаткування. Податкові платежі на підприємствах України складають одну із найбільших часток у формуванні структури витрат, саме тому графік оплати податків впливає на зміну від'ємного грошового потоку.

8. Практика кредитування. Цей фактор має значення як для постачальників продукції, так і для покупців товарів та послуг. Ця практика дозволяє придбавати товар і послуги із можливістю виплати частинами протягом певного періоду часу. Як правило, вона має вигляд комерційного чи споживчого кредиту. Даний фактор впливає як на формування додатного, так і на формування від'ємного грошового потоку – при закупці сировини, товарів та ін.

Зменшення впливу даних факторів неможливо досягнути в короткостроковій перспективі. Необхідний час для того, щоб зробити переорієнтацію виробничого процесу підприємства відповідно до зміни середовища.

Внутрішні фактори впливу на формування грошових потоків – це сукупність економічних та людських факторів, сформованих всередині підприємства, що впливають на зміну грошового потоку. Підприємство може змінити вплив даних чинників, приймаючи відповідні управлінські рішення. Вирішення негативного впливу може проводитись як в середньостроковому, так і короткостроковому періоді. Розглянемо основні внутрішні фактори впливу на формування грошових потоків.

1. Стиль управління. Існують різні методи управління організації. Деякі керівники обирають консервативні підходи, деякі агресивні принципи фінансування активів та здійснення інших фінансових операцій. Управлінська політика відіграє важливу роль в формуванні грошового

потоку, вона впливає і на рівень доходності фінансових інвестицій [1].

2. Життєвий цикл підприємства. На різних стадіях діяльності підприємства формується не тільки певний обсяг грошових потоків, але і різні його види. Характер поступового розвитку підприємства і його переходи в різні стадії життєвого циклу відіграють важливу роль в плануванні діяльності організації, а також при плануванні грошового потоку.

3. Довжина операційного циклу, або оборотність підприємства. Чим менша довжина операційного циклу, тим більша його оборотність, а це означає, тим більшим є валовий грошовий потік (сукупність доданого та від'ємного). Збільшення обсягів грошових потоків при прискоренні операційного циклу відкидає потребу в інвестиційних коштах для оновлення оборотного капіталу [1].

4. Сезонність виробництва та реалізації продукції. Даний чинник можна віднести до зовнішніх факторів. Однак, є думка про те, що рух коштів можна вплинути незалежно від сезону шляхом вдосконалення технологічного процесу. Цей чинник дуже важливо враховувати при плануванні грошових потоків в розрізі за часом. Сезонність впливає на кореляційний розрив залежності між додатним та від'ємним грошовим потоком, тому слід постійно звертати увагу на вивільнені кошти, які потрібно направляти в ефективне русло.

5. Доступність фінансового кредиту. Даний пункт є дещо схожим із кредитуванням постачальників та покупців, однак його можна виділити окремим, оскільки він більше відповідає за отримання кредиту. Цей фактор визначає створення дешевих, дорогих або довгих чи коротких коштів і відповідно впливає на грошовий потік підприємства. Довгими коштами є постійні вкладення, до них можна віднести капітал засновників. Короткими коштами є зовнішнє кредитування.

6. Невідкладність інвестиційних програм. Потреба в від'ємному грошовому потоці породжує зростання додатного. Чинник впливає на обсяги руху коштів та їх протікання в часі.

7. Система розрахункових операцій на підприємстві. Даний вплив є більшою мірою не кількісний, а часовий. У залежності від встановленої системи розрахунків, додатний грошовий потік може бути прискореним або сповільненим. Є підприємства, що практикують реалізацію товарів з відстрочкою платежу, а є такі, що хочуть отримувати гроші відразу. Також сюди можна віднести операції по акредитивах, з використанням чеків та інші.

1. Операційний ліверидж. Даний показник впливає на пропорції темпу зміни чистого грошового потоку та обсягу реалізації продукції.

2. Амортизаційна політика підприємства. Враховуючи, що амортизація – це поступове списання вкладених грошових коштів в вартість

основного капіталу, складається враження, що амортизаційні потоки до грошових не мають ніякого відношення. Амортизація – це суто обліковий процес, а рух коштів відбувається не через амортизацію, а через одноразові витрати – капітальні інвестиції. Однак, незважаючи, що прямого впливу на грошовий потік амортизаційна політика не має, вона все таки має непрямий вплив через зміну податкового навантаження, а також формування ціни на готову продукцію. Ціна є основним інструментом для отримання прибутку. Саме тому амортизаційна політика впливає на формування чистого прибутку і чистого грошового потоку. При використанні прискореного методу амортизації, в перші роки рівень чистого прибутку буде скорочуватись, відповідно це вплине і на оподаткування, що зменшить від’ємний грошовий потік.

Наведені вище загальні фактори можуть мати вплив на підприємства різних розмірів, форм власності незалежно від їх географічного розміщення – на території України чи поза її межами. Однак для підприємств України притаманні і особливі фактори, що сформувались через особливий стан економіки України в останні роки. До них можна віднести наступні негативні фактори впливу, які визначені М. Біликом [5].

1. Загальна платіжна криза в країні. Промисловість України є збитковою, 28% підприємств промисловості є збитковими, загальний непокритий збиток промислових підприємств країни становить – 29 млрд. грн. [6] Більшість підприємств України мають низьку платоспроможність та низький рівень прибутковості, це зумовлює падіння чистого грошового потоку.

2. Низький рівень виробництва. Економіка України більшою мірою сформована за рахунок торговельних підприємств та підприємств сфери послуг. За статистичними даними України [7] питома вага додатного грошового потоку підприємств промисловості становить 33% в

загальному обсязі надходжень від реалізації, а торгівлі становить 37% загального обсягу. Значна частина національного виробництва здійснюється на застарілому обладнанні та потребує інвестування в оновлення технічного забезпечення. Це певною мірою впливає на зростання від’ємного та зменшення чистого грошового потоку.

3. Низька купівельна спроможність населення. Протягом останніх 5 років купівельна спроможність населення суттєво зменшилась, незважаючи на те, що рівень середньої заробітної плати зростає. Реальна заробітна плата продовжує зменшуватись. Це не дозволяє компаніям розраховувати на збільшення додатного грошового потоку, що в свою чергу приводить до сповільнення економічного розвитку.

4. Неврегульованість правового забезпечення діяльності підприємств. Законодавство, що регулює діяльність підприємств постійно змінюється. Підприємці не встигають звикати до одних правил, як доводиться враховувати введення нових податків, порядків здійснення роботи та правил діяльності. Такі умови не дозволяють проводити планування потоків коштів.

5. Військовий конфлікт в Україні. В умовах воєнних дій всі підприємства України несуть додатковий від’ємний грошовий потік у вигляді воєнного збору.

Інтеграція України характеризується поєднанням виробничої, політичної, правової, економічної та соціальної діяльності, направленої на здійснення об’єднання європейських країн для зміцнення економічної безпеки європейського регіону. Європейська інтеграція матиме для України чимало наслідків в різних сферах, зокрема вона матиме вплив на фінанси підприємств та на зміну грошових потоків. Ці наслідки можуть бути не тільки позитивними, але і негативними. Розглянемо їх в табл. 1 та 2.

Таблиця 1. Негативний вплив наслідків євроінтеграції на грошовий потік підприємств України

Наслідки євроінтеграції	Вплив на грошовий потік підприємств України
Відтік кваліфікованих трудових ресурсів	На початковому етапі даний наслідок призведе до зменшення кількості кваліфікованого персоналу. Як наслідок, для того, щоб утримати висококваліфікованих спеціалістів на місцях, підприємство буде вимушеним збільшувати їх заробітну плату, що відобразиться на збільшенні від’ємного грошового потоку. В довгостроковій перспективі підприємства піднімуть ціни на товари і послуги до рівня європейських, що відобразиться ростом валового грошового потоку.
Ймовірність активізації відтоку капіталу	Негативний вплив на економіку в цілому, сприятиме зменшенню додатного інвестиційного потоку грошових коштів.
Збільшення впливу транснаціональних компаній на економіку	Переформовує ринки діяльності, що може сприяти зменшенню грошового потоку підприємств, що вже працюють на цих ринках або зростанню на підприємствах, що виходять на нові ринки.
Загострення конкуренції в різних секторах економіки	Зменшує додатний грошовий потік підприємств, що діють в межах даного ринку.

Джерело: Власна розробка, систематизовано на підставі Глуценко О.О. [9]

Таким чином, на формування грошових потоків підприємств України євроінтеграція може мати негативний вплив через відтік трудових

ресурсів, можливість відтоку капіталу, збільшення впливу транснаціональних компаній на економіку, збільшення конкуренції.

Валовий грошовий потік підприємств може зменшитись при виході на ринок великих компаній, що можуть стати монополістами в певній галузі, а також при виході на ринок компаній, що зможуть виробляти більш конкурентоздатний продукт, ніж вітчизняні підприємства.

Зменшення чистого грошового потоку за рахунок збільшення від'ємного відбудеться через

відтік кваліфікованих трудових ресурсів. Підприємство може не тільки погіршити ефективність власної діяльності, але і взагалі позбутись можливості надавати якісні послуги та виробляти якісну продукцію.

Зменшення інвестиційного грошового потоку, а в довгостроковій перспективі зменшення валового грошового потоку відбудеться через можливість відтоку капіталу.

Таблиця 2. Позитивний вплив наслідків євроінтеграції на грошовий потік підприємств України

Наслідки євроінтеграції	Вплив на грошовий потік підприємств України
Розвиток туризму та освіти	Відноситься до непрямого фактору впливу на грошовий потік для підприємств всіх галузей, крім туристичної. В туристичній галузі даний наслідок приведе до припливу потоку клієнтів, а відповідно росту валового і зокрема додатного грошового потоку.
Впровадження нових технологій	Призводить до скорочення персоналу та зменшення операційного від'ємного грошового потоку та зростанню чистого грошового потоку.
Перехід на нові стандарти	Даний чинник передбачає оновлення технологій виробництва та додаткові інвестиції. Дані дії приводять до росту від'ємного грошового потоку в короткостроковій перспективі та поступове зростання додатного в середньо та довгостроковій перспективі.
Зростання кількості іноземних постачальників та інвесторів	У цілому для підприємництва даний вплив є позитивним, оскільки приплив інвесторів сприятиме покращенню кредитного ринку та умов кредитування бізнесу. Такі наслідки євроінтеграції дозволять бізнесу розвиватись і збільшувати валовий грошовий потік.
Переорієнтація підприємств на нові ринки	У короткостроковій перспективі збільшує від'ємний грошовий потік, а в середньостроковій та довгостроковій перспективі зростатиме валовий.
Спрощення доступу до фінансових ресурсів	Сприяє зростанню додатного грошового потоку через збільшення обсягів оборотного капіталу.
Структурі деформації у національній економіці	Вплив може бути і позитивним, і негативним в залежності від галузі діяльності підприємства.
Ймовірність активізації трансфертного ціноутворення у міжнародних компаніях	Зростатиме чистий грошовий потік за рахунок росту прибутку і цін, оскільки ціни на товари та послуги в країнах ЄС є вищими.
Активізація інвестиційних процесів	Має позитивний вплив на додатний грошовий потік інвестиційної діяльності.
Участь України в транснаціональних транспортних коридорах	Позитивний вплив на додатний грошовий потік через появу можливостей виходу підприємств на нові ринки.

Джерело: Власна розробка, систематизовано на підставі Глуценко О.О.[9]

Як видно з таблиці, євроінтеграційні процеси мають в цілому більше позитивного впливу на грошові потоки. Слід виділити, що найбільше сприятиме збільшенню валового грошового потоку вихід підприємств на зовнішній ринок. Даний процес не буде швидким: перед цим підприємствам необхідно буде перейти на нові стандарти, впровадити нові технології виробництва, провести переорієнтацію бізнесу – це все вимагає правильного управління фінансовими ресурсами підприємства, зокрема інвестиційним грошовим потоком, який повинен бути спрямований на оновлення капіталу. Для того, щоб це відбулось, підприємства матимуть більше доступу до кредитних ресурсів, які зараз є практично недоступними.

Зазначимо, що чинник євроінтеграції відноситься до зовнішніх. Підприємство не уникає його впливу, але має можливість пристосуватись. Це відбувається за рахунок активації змін у внутрішньому середовищі підприємства.

Отже, покращення середовища ведення бізнесу, як малого, так і середнього, призведе до

подальшого залучення інвестицій, спрощення правил міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці. Всі ці фактори впливають на зростання грошового потоку підприємств, що направляють готову продукцію на зовнішнього споживача. Скорочення кількості документів дозвільного характеру на створення нових підприємств розширять види економічної діяльності, це дасть змогу перерозподілити сформовані ринки. Приведення техніко-економічного регулювання у відповідність до європейських вимог дасть змогу спростити вихід українських товарів на ринки країн-членів ЄС [9]. Це відобразиться на зростанні додатного, а також чистого грошового потоку. Захист прав інвесторів та підтримка інвестиційної активності вплине на розвиток бізнесу, це, в свою чергу, змінюватиме валовий грошовий потік загалом.

Висновки

Отже, в умовах євроінтеграції будь-яке підприємство повинно бути готовим до значного впливу на грошові потоки факторів, які формуються під впливом глобалізаційних процесів. На сьогоднішній день на грошові потоки

підприємств впливають такі негативні макроекономічні чинники як загальна платіжна криза в Україні, низький рівень виробництва та купівельної спроможності, недостатня врегульованість правової бази для діяльності організацій. Окрім цього значний фактор впливу має військовий конфлікт на території країни, що додатково зменшує додатний грошовий потік на суму військового збору. Процес євроінтеграції в цілому повинен поживити бізнес, що позитивно відобразиться на збільшенні валових грошових

потоків на підприємствах через виведення продукції на міжнародні ринки. Це відбудеться за рахунок спрощення доступу до фінансових ресурсів, переорієнтації технічної бази на виготовлення конкурентоспроможної продукції, додатковому розвитку певних галузей економіки.

Підприємство не має можливості уникнути негативного впливу глобалізації, однак воно має змогу адаптуватися під неї. Для цього необхідно правильно скеровувати фактори внутрішнього середовища на мінімізацію негативних впливів.

Abstract

Over the recent years, there was no contemporary research of cash flows formation under the active reformation of the economic and financial environment in Ukraine. The possible impact on the development of the economy as a whole is mainly explored omitting any assessment of the impact on the gross or net cash flow. This article aims at developing a theoretical basis for the assessment of the influence the EU integration has on the changes in the cash flows of domestic enterprises as well as their dynamics and structure.

The article highlights problematic issues with regards to the influence of factors on the cash flows of Ukrainian enterprises in light of the European integration processes. The significance of various factors influencing the enterprise's cash flows is explored and the peculiarities of these factors' influence on the formation of different types of cash flows are systematized. The consequences of the influence of the European integration processes are determined and their impact on the results of cash flows formation at Ukrainian enterprises is described. Such precise identification allows the company to better adapt to the European integration processes and make decisions on ways to reduce their negative impact.

JEL Classification: G30.

Список літератури:

1. Бланк И.А. Управление денежными потоками. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Ника-Центр, 2007. – 752 с, с. 256-261.
2. Колмыкова Т.С. Инвестиционный анализ: [учебное пособие] / Колмыкова Т.С. – М.: ИНФРА-М, 2009.– 204 с.
3. Лігоненко Л.О., Ситник Г.В. Управління грошовими потоками. – К.: КНТЕУ, 2005.
4. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005.
5. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / [М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька]. – К.: КНЕУ, 2005.– 592 с.
6. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2015 році. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
7. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності у 2016 році. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
8. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Президент України; Указ, Стратегія від 12.01.2015 № 5/2015.
9. Глущенко О.О. Вплив євроінтеграції на економічну безпеку вітчизняних підприємств / О.О. Глущенко, Д.М. Туленінова // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. – 2016. – Вип. 1. – С. 112-119. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2016_1_20..

References:

1. Blank, I.A. (2007). Upravleniye denezhnymi potokami [Cash flow management]. K.: Nika-Tsentr, 256-261 [in Russian].
2. Kolmykova, T.S. (2009). Investitsionnyy analiz [Investment analysis]. M.: INFRA-M [in Russian].
3. Lihonenko, L.O., & Sytnyk, H.V (2005). Upravlinnya hroshovymy potokamy [Cash Flow Management]. K.: KNTEU [in Ukrainian].

4. Kovalenko, L.O., & Remnova, L.M. (2005). Finansovyy menedzhment [Financial Management]. K.: Znannya [in Ukrainian].
5. Bilyk, M.D., Pavlovska, O.V., Prytulyak, N.M., & Nevmerzhytska, N.Yu. (2005). Finansovyy analiz [Financial analysis]. K.: KNEU, [in Ukrainian].
6. Obsyah realizovanoi produktsiyi (tovariv, posluh) subyektiv hospodaryuvannya za vydamy ekonomichnoi diyalnosti u 2015 rotsi [Volume of sold goods (goods, services) of economic entities by types of economic activity in 2015]. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
7. Chystyy prybutok (zbytok) pidpryyemstv za vydamy ekonomichnoi diyalnosti u 2016 rotsi [Net profit (loss) of enterprises by types of economic activity in 2016]. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
8. Pro Stratehiyu staloho rozvytku "Ukrayina 2020" [About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine 2020"]. Prezydent Ukrayiny; Ukaz, Stratehiya vid 12.01.2015 № 5/2015 – President of Ukraine; Decree, Strategy dated January 12, 2015 № 5/2015 [in Ukrainian].
9. Hlushchenko, O.O., & Tuleninova, D.M. (2016). Vplyv yevrointehratsiyi na ekonomichnu bezpeku vitchyznyanykh pidpryyemstv [Influence of Eurointegration on the Economic Security of Domestic Enterprises]. Naukovyy visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu Ser.: Ekonomika – Scientific Bulletin of Mukachevo State University Ser.: Economics 1, 112-119. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2016_1_20 [in Ukrainian].

Надано до редакційної колегії 27.03.2017

Костюк-Пукаляк Оксана Михайлівна / Oksana M. Kostiuk-Pukaliak
pokaznychky@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Вплив факторів на грошові потоки підприємств в умовах євроінтеграційних процесів України [Електронний ресурс] / О. М. Костюк-Пукаляк // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2017. – № 1 (29). – С. 171-177. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/171.pdf>